

ژنان له قفق دواځي څي پان بنيات د نندو... نووسيني، مارگرېتا ټرينس. و رگځاني له ټينگليزيو، کڅا حمم شيد

ع سا به سر ئازادکردني قفق دا له دسټي داعش ټپيويو، ژنان
پي شنگ د بينن له دام زرانندنو څي شار کاني سوريا.
چالاكي کاني نيشاني ئدات که فيمنزمي س شياليستي ټنها ي کساني
جندي ري ني له پگ فرمي کاند، به کو بريتي له
خو نديکردني ژنان له ژياني څيان.

کس له وباوو دا ن بوو له باکوري ټه ټا تي سوريا قفق جار کيتر
بتوانيت څي دام زريندنو و څو ککي بگ ټو و بهي به و څرايي.
پشتر له ئکتې بري ۲۰۱۷ دا ه ټ کاني سوريای ديم کراتي چوون ناو
ققو و ئازادبووني شار کيان اگ ياند له جهادي کان. له گ
ئو شدا که ئازادکردني قفق قورباني زري وويستبوو. ۸۰٪
با ځانو خانوبه رکان ويران بيون، ئمريکا و هاوپ یمان کاني
به ټ زيان به مبابارانيان کردبو به ماو ۴ مانگ، له کات کدا
داعش کان ه زاران ټو به مبي چنراويان له بينا کاند
به جه شتبوو به هرک س که جورئت بکات بچ ټ ناو و.

سيمای چنگ به ه موو چگايي کي شار ک و ديار و ز ر که له دانيشتوان
نيان د و را باسي ئو و بکن که پيا ټپيويون له ژرد سټي
داعشدا، به مام له جرگي ويرانکاري و ئازار کاني داعشدا،
هيوايي کي نوو د گ شاي و له قفق دا.

دوو هم گ وړ ترين شار له سوچ کي وو ټ ک دا ئ سټا څي
به و د بات وک به شک له به و به ري څ س ري باکوري ټه ټا تي
سوريا، ه رو ها گ انکاري کي بن ټ تي وک به شک له بووژان و
بن ما کاني ئزادي ديموکراتي، ئو و ټ ي که ئ سټا ژنان د يگ ټ
له سياس تدا.

فليمي د کيوم نټاري "گ شان و له بيا باندا" جيري کي ژناني ع ر ب
زمان له گ اني ټ کي نوو له ک م گ دا. و لاناني ترادسيه ن کان
و گريه ن ريتي کان و ه رو ها دام زراندي ئايند ي کي نوو به

د ډرکټوټ کې ئې و دوو ژنې لې و هـزاران ژنې يـزیديانې بوون کې داعش لې ټټقې لې بازاری کې یلې سـکسدا کېن و فرـشتیان پـېوې کردون. لـژیر دسـټاتې دندې ددوټې تی ئیسلامیدا مریـم هیچ چانسـکی تری نهـ بوو بـجگې لـوې کې ټټقې بـجې بهـټټت لې هاوینی۲۰۱۷دا. ئې و ټټیشت بـ شاری عـین عیسای ئې و نزیکانـ، لـو شوـنډ کې پـیوـست بوو بـ بزووتنـوې ئې تـنـمې خـسـری بـکوری ټټژهـټټاتې سوریـا. ئـم سیستمـ دیموکراتیـ لـخوارـو بـ سـرـوـیـی کې ئـستا ۱/۳ای سوریـا بـټټو دـبات دواى ئې وې یـکـم جار لـ ۲۰۱۲دا لـ ټټژئـا فا دامـزرا کې دـرئـنـجامی تـکـشـانى ئازادی کوردان بوو. ئې و سیستمی کـنفیدراى دیمـکراتیـ کې پایـکـى دـولـت-نـتـو نیـ، بـټـکو پایـکـى سـرـبـخـی و پـکـو وـژیانى هـموو کـمـمـگـکانـ، پایـکـى بارـزگار یکردنـ لـ هـمـجـری، ژینگـپارـزى و ئازادی ژنا نـ.

مريم خـي چالاکي بـه دځست لـو بزووتنـدو يـدا، وـ کا تـک هـځـکـانـي
سوريـاي ديموکراتي ځـقـيان ئازاد کـرد ئـو گـځـايـو تا لـو
بـردوام بيت لـ تـکـشان. دـستی کـرد بـ ځـختـنـي لـکـاي ژـنان لـ
سـر تـادا، دواتر لـگـځـسـره ځـدان و دامـزـراندنـي بزووتنـدو يـ ژـنان
لـ ځـقـ بزووتنـدو کـي فراونکـردو بـ ناوچـکـانـي تري دـوروبـري.

[illegible]

لەگەڵ بەرەو بەرایتی ژناندا لە ٢٢ قەچە نەدین دامەزراندنی نوێی
 تریش هەن لە نیو شار وانیادا بە چاودیری کردن و دانیابوون لە
 یەکسانی نیوان ژن و پیاو لە بەرەو بەرایتی تەکاندا، لە هەمان
 کاتیشدا برەویان ئەدا بە ئەو گەنجی فراوانتری کە مەلایەتی.
 شار وانیەتی شارەکان چە نەدین پرژەی کە مەلایەتیان بە خستبوو، بە
 نموونە پرژەی پشٹیوانی کە مەگەکان بە پشٹیوانی خیزان
 هەژارەکان. ئەواتە عیسا کە بەرپرسیار لە کاری ژنان لە
 شار وانیەتی ٢٢ قەچە دەست ئەمانج "کە مەکردنەوێ نەخشی
 کە مەلایەتیەکان کە بە هەی هەژاری و دەردەکەون" ئەواتە فیش هە
 وەکو مریەم ناچاربوو لە شارەکە خەڵەت و هەرجی هەی بە جە

بهت کاتک داعش ققعی داگیرکردبوو. ئوو تا ئو ئستا گگاوتوو نکه هر سه سی شاروانیتی شارکدا و رگرتوو، بکو سهرکی خزانک یشتی.

بینینی سی زنان خای کاریگریری کی شگوانی لهر سر مانتا تی کهمگا هبوو لگگ دنگدانووای فیمینیزم ل شارکانوو هتا دگات ب شارچککانی دهروو. هرچند ئازادی زنان تنها بریتی نی ل و رگرتنی پگگ برزکان، بکو بریتی ل به کاره نانی ئو ههرز ب کخستنی خکی تر. "ل کاتی ئازاد بوونوو یکم شت خمان کخست، بام ئستا زنانی تری شارک و دهرووای ققش کدخین". ئوان نیشانیان ئداین ک کارکردن ب به دشته نانی مافکانی زنان ئازادی زنان تانانت ل ژیر چوسنرتین دساتدا ماحا نی، ئوو تنها ب هاوکاری زنانی تر بدست دیت.

لودیوی "گشانوو ل بیا باندا"

ل میانی دکیوم تاریکدا چاودیری کاری ئزانای زنکان دکن، ئیانبینین پیو ندی دکن ب کسای تی دامزراوکانوو، دهرگا بدهرگا دکن ئاگای و زانیاری لهر کارکانیان به او دکنوو، لهرمان کاتدا یارم تیان به سکش دکن و پیو ندی دکن ب خکی چراوچر وو ل هموو چینکانی کهمگا.

نزیکای تی کی باش لگگ پاوان زنکانی فلیم ک به دست هات، هر ووها لگگ گروپی ک همووی زنان بوون، هرچند فرست تی زنان ل به ره می سینماید ب هواشی گش دگات. زهربی کار تکنیکی و سی کخستن و دهره نان پیاوان دستان به سردا گرتوو به تایب تی ل بهرکانی جنگدا. ئو گروپی زنان لگگیان به درابوو به هند شو بچن ک پایاوانی ل نبوو، لوو دا بوار هبوو ب بینران ک نمایش پیو ندی سزرداری زنکان ببینرت ل فلمکاندا. ی کک ل ئندامانی فلیم ک ووتی "ئم فرست تی زریدا ب پاوانکانمان، و ئم ش پیو ندی کی باشمان دروست کرد لگگیان ک ئگگر وان بوای ئو کار ماحا بوو". "گشانوو ل بیا باندا" فلیم کی دکیومینت ریه ل لاین زنووو لگگ زناندا به ره م هاتوو.

به ره م هنانی ئو فلیم ل قق سهرکشی کی گوربوو ب تیمی فلیم ک، به زری به هی باری ئمنیوو. داعش هشتا چالاک بوو ل ناوچکدا، ب چن دین شانای نووستو و هرشب ر خکوژکانیانوو، بیانیکانیش هه میش به ئامانج دگیران. ئم وای کردبوو کاتک ک

لډدروو ټيکړدمان دکرد تيمکه هـرگيز نهـيدـتوانـي لـ ۳۰ خولـکـ
زياتر لـهـمان جـگا بـتـ. ئـمنـيـتـمان لـلايـن بزووتنـوـي ژناـنـو
دابـين کـرابـو کـ بـوـوـبـرايـتـي خـسـريـش يـارمـتـي لـجـسـتـي بـ دابـين
کرد بوون.

بـوـوـبـرايـتـي خـسـري هـمـيـشـ بـاـسـتـي نـمـوونـيـکـي دانـسـقـ بوـو لـ
خـبـيـوـبـري کـمـمـگـو شـشـي ژناـنـدا، هـرچـنـد ئـو گـرنـگـ کـ
عـتـفـيـانـ سـيـريـان نـکـيـن وـکـ ئـوـي کـ ميـديـا کـانـي ټـاـوا دـيـکـنـ.
ئـوانـي کـ خـيـان تـرخـانـکردـبو لـو لـهـمـوـو کـسـ باـشـتر دـيـانـزـي
کـ ئـو کارـانـ چـنـد سـختـ، تـنـانـت دـوـاي زـگار بوون لـ داـعـشـيـش بـ
زاـبوون بـسـر دـســتـي هـرـمـيـدا لـ چـوارچـوـو سـياسـي و
کـمـمـا يـتـيـکـانـدا.

“گـشـانـو لـ بـيـابـانـدا” لـيـنـکـي تـري شـشـي ټـاـفا نـيـشـان ئـداتـ،
خـبـاتـکـي بـدـنـگـي ژناـنـي ټـقـقـ پـيـشـان دـداتـ، کـ هـرگـيز بـيـريـان
لـو نـکـردـبـو کـ بـچـنـاـو مـيـدانـي گـشـتـيـو، بـاـم ئـسـتـا
جـگـايـکـيـان بـخـيـان گـرتـو و شـارـکـيـان دادـمـزـرـنـنـو. ئـو
دامـزـراوانـي کـ بـشـداريـان لـ فـلـيـمـکـدا دـکـرد هـمـيـشـ ئـامـادـ
بوون کـ کـشـ ناوـخـي و کـمـا يـتـيـکـانـيـان لـ ناو شـارـکـو
هـرـمـمـکـدا بـکـراوـيـي بـاس بـکـن. ئـوان دـزـانـن کـ ئـو کـاتـي
ئـوـتـ، مـانـدووبوون و کـاري زـرو هـو و ئـزمـوونـي دـوـيـت تـا
مـنـتـاـتـي کـمـمـگـا بـگـن، لـگـن ئـو شـدا هـرگـيز نهـيـانـدـويـست
دـسـتـبـردار بـن.

دـسـتـکـوتـ سـياسـيـکـان لـ ټـقـقـ بـبـ خـبـات و هـوـيـ بزووتنـوـي
ژناـنـي کـورد لـ ټـقـقـ مـحـال بوو کـ ريشـکـي لـ ټـاـفا و بوو. بـ
گـشـ پـدانـي ژنـلـجـيـزـانـسـتـي ژن زـربـاش بـوـو دـچـو و لـوـديو
ليـبرالـيـزمـي فـيـمـيـنـزمـو، ئـوان ئـازادـي اسـتـقـيـنـي ژناـن بـدـسـت
دـهـنـن کـ سـرچـاوـي گـرتـو لـ کـنـفـيـدرالـيـزمـي دـيـمـکـراتـي کـ پـشـنـيار
کـراو لـلايـن بـيـري زـينـدانـيـکـراوـي کـورد عـبـدوـا ئـجـلانـو.

لـ پـشـت سـيـسـتـمـي هـاوسـرـکـايـتـي و کـ نوينـدـرايـتـيـکـي يـکـسـانـي
جـنـدـري دـسـتـبـر دـکـات لـ بـوار سـياسـيـکـان، بـرگـري سـرـبـازـي،
سـيـسـتـمـي هـاوکـاري دارايـي. ئـم سـيـسـتـم نـيـشـانـي داو کـ شـوـيـکـي نو
لـ بـوـبـردن و ټـکـسـتـنـي خـټـک و کـمـمـگـيـي بوون حـتمـيـ.
دـنـگـانـوـي ئـم شـو ټـکـسـتـنـي کـمـمـگـي دـگـيـشـت بـ شـوـنـدـکـانـي
دـورـوـبـر لـ ټـهـتـايـي ناوـټـاسـت کـ ئـاـوگـي اسـتـقـيـنـي دـهـنـا.
بـم مانـايـ “گـشـانـو لـ بـيـابـانـدا” لـسـر بـنـمـاي پـيـامـيـکـ کـ
“بـنـيـديـتا ئـارچـنـتـيـنا” لـ فـلـيـم دـکـيـومـيـنـتـاريـکـي پـشـووتـري “من
شـم” کـ لـ ۲۰۱۸ دـا نـمـايـشـي کـردو. ئـو مانـبـيردـنـتـو و کـ شـشـي
ژناـنـي ټـقـقـ کـا تـک سـرکـوتـو و دـبـيـت کـ هـمـو ژناـن عـرـب زمان

لځه بگرت، پهکها تبت له بازنه يکي پايه دار له دورې هره مکه.

نووسينی، مارگرېتا نرينس

ورگوانی له ټينگليزيو، که ژا حه م شيد

۳۰/۵/۲۰۲۱ له گه فاري "جاک بن" به اوکراوی س شاليست کانی ن مريکا

به اوکراو ته و

سچا و:

https://jacobinmag.com/2021/05/raqqa-women-blooming-in-the-desert-film/?fbclid=IwAR2zs6DLnByTdh8jt3ibSB6oFS0Bn5_Jcgv97lRLYHIH42VYhaW2NRso_JI

YhaW2NRso_JI

س شاليست يونی مندا تا په ش قه ناغي هره رز کاره. کاو جه لال

په شگ تن

نم تو ټريند و ي س شاليست يون تخرانکراو به قه ناغي کی په گيشتنی مرق که قه ناغي مندا يي له زاييند و تا په ش هره رز کاره. تو ټريند و که خريکبوون له تکی پر س ي س شاليست يونی مرق قدا وک بوون و ورکی گه ردوون، که د ببت له نو که م قدا بڅی، که په د گ ي نرت و ټو ویش د ببت که س تي خ ي په بگ ي نرت.

به گومان ئاشکرا ي تو ټريند و ي س شاليست يون به ره م کی خه رئا و ي، له ر شدا د شت کار به د سته و ته هه م لاي نيي کانی تو ټريند و ي س شاليست يون بکرت، يان فاکتور گرنه کانی س شاليست يون له بتو ټريند و که زه ر جار هه ر ي که يان به خ ي بند مای مته د کی پسيکه له ژيډ، له نم و اتاي کی ټو ته ناگ ي نرت که ي که ل و مته دانه کراو به په گ ي يني هزيان ي تو ټريند و که. به نمون ټم په باند به س شاليست يونی مندا و ناچارين جهخت له پرسيا ري فربوون بک ين به ټو و ي بند بين به تي ري فربوون و (پا فل)، يان په ويسته شک ف و ورگ ي يني که م ياي تيان ي ټفتار ئاشکرا بک ين، له م رج نيي له ردا ټفتار گري (واتا به هافي ريزم

کے دماغ کے شکستی (ہناو) و ربرگرین، ہاوکات پویستہ ووبکینہ
پرسیاری ئاواو ہاوونی ہزرین و زمان لای مندا، لہ ئم و رگرتنی
ممتدی مٹریف (cognition) نیہ۔ نہخمر ممتدی ئم توٹینہ و ی
شرقیہ یی خنہ یی و مرث دیالکتیکیانہ لہ پویو ندیدا
و ردگرت، و اتا وک پابند بہ زینجیانہ کی تایبہ تیہ و ک مہرک
بہ کسہتی و فتاری ئو دات، لہ ئویش لہ لایہ نی خہ و بہ
کردار و فتار و شہوازی ہزرینی کاریگرہی لہ سر ئو و زینگہ ی
دہنوہنتہ و ک ئو تیدا دہزوہت۔

۱- تہگہی سہسیالیزاسیہ

ئیا لہ چ روانگہ یہک و دہتوانین پرسی سہسیالیزاسیہ بہ گونجاوی
وونبکہ یہ و؟ ئیا پکھاتہی سروشتیہ مرث پاہہزہ بہ ئو و ک
تاکہ کس خہ بہ زینگہ کہی بگونجہنت، وک چن ئالپہرت بہ گوہرہی
'تہیریہ پکھاتہی ناخہ کی (Dispositionstheorie) جہختی لہ دہکات
(1)، یان سہسیالیزاسیہ بہہ کی کہمہگہ و وک پریہہ کی نہرما تیف
(پہوارہی) شیاوی وونکردنہ و یہ، وک دورکھایم دہبینہت؟ بہ دیدی
دورکھایم گرہک لہ سہسیالیزاسیہ ندا "کرہکہ کی دی بہ ہوونہ و ہری
منگہ را و ناسہسیالی ساوا بدرت، کرہکہک کہ بتوانہت ژیانہ کی
سہسیال و ئاکاریہ بہہ و بہرہت" (2)۔

گرچہ مرث ہوونہ و ہرہک لہ سروشتیہ و دہتوانہت خہ بہ زینگہ کہی
بگونجہنت، لہ یہکلایہ نی دہہت گر تہنیا لہ پکھاتہی سروشتیہ
مرثہ و لہ پرسی سہسیالیزاسیہ بہوانین، ہاوکات یہکلایہ نی دہہت
گرہ وای بہ بچین کہ سہسیالیزاسیہ لہ لایہ نہک و ک کہمہگہ یہ،
ئاسہتیہ مرث دہکرت و لہرشد وک با بہتہ کی ناچالاک (پاسیف) یان
وک دہستوہژ بہ گونجانن دایدہنت، بہ پچہوانہ و سہسیالیزاسیہ
و دہکاتہ مرث وک کسہ کی چالاک کہ خہ لہ نہوچالاکیدا
(Interaktion) دہبینہتہ و۔ ئم لہ وویہ کی سہنووردارہ و
بہکہ مہہ یہ تیکردنہ، لہ سہسیالیزاسیہ زہرتر لہ و بہ تایبہتی
بریتیہ لہ 'بہکسکردن' (Personalization)، لہرشد 'کس'
واژہ یہک بہ "ہہندی ہشہ کی مرث و توانستہ ئو بہ لہرہ ہوون
(الوجود)" (3)۔ سہسیالیزاسیہ وک بہکسکردن بریتیہ لہ "پریہہی
گہہانی تاکہ کس بہ ئاسہتیہ ئتہنہ می و سہرہہ خہی (...). تاکہ کس
دہتوانہت بہہ کی خہریکہوونی چالاک و لہتہک نہرم و بہہا و ہہہستہ
کہمہگہ یہک و کولتوورہ کیدا پتر گہشہ بکات و ئہرکہکانی
ہا وہاتییہ کی بہتوانا و ربرگرہت" (4)۔ ئم لہ لہرہا بہ ندین بہ
پریہہ کی سہرجہ میہ و ک لہ وتیدا تاکہ کسہک، بہہی مامہہی

چالاک یان ناچالاک وو له تک کسانۍ دیکه دا، دگات به شوازه کانی
فتاری سسیال و فرم کولتووریه کان، ئم شوازه نش پاشان
تایب تم ندییه کی کسۍ وردگرن. به م دا ددرد ک وکت که به چی
له نه وان کسانۍ که مگه یه کی تایب تیدا، سرباری کاریگه ریه پر سه
سیالیزاسیه، جیاوازی درشت هیه.

له ه ده بهت گه ر باو به یه، که سسیالیزاسیه ته نیا
به کسکردنی مندا. له بنده تدا نه ته نیا مندا، به کو کسۍ
کامیش به درته رای ژانی له نه و پر سه سسیالیزاسیه ندایه، ئم ش
وک خریکبوون و ناکه کی یان خگونجان به ژینگه کی که مایه تی و
دراو کولتووریه کان. نه ته نیا مندا، به کو کسانۍ کامیش له
فتاریاندا هه ندهک جار "چاو له کسانۍ دیکه دکن"، هه ندهک جار
فتاری چاوکراو استه وخه دکن به نمونۍ کرداری خیه، یان
هه ندهک جاری دی درنگتر لاسای دکن نه و، چونکه "من-ی مره ف چقه
به یو ندیه کانی خیه له "ئوانیدی" دا دیاری دهکات: "هه وه سته،
هزرینه، پلاندانان و کرداری، هه میشه وه و ئوانیدی ئاسته
ده درنه، جا گه ر ته نانته ئوانیدی له کتواری دهره کی ئودا "
ناماد نه بن (5).

ئمه په ویسته هاوکات جیاوازی به یه له نه وان ته گه ی سسیالیزاسیه
و په روه دده دا. سسیالیزاسیه پر سه یه که که له ته وتیدا
ئرگانیزم کی مره قیه به په کهاته یه کی به ل ژیه وه گشه دهکات به
که سه ته یه کی به توانا به کردار، له په روه دده ته گه یه که "له ژهر
سه رته گه ی سسیالیزاسیه ندا"، یان "واژه یه که به هه موو نه و کردار و
ئجریانۍ مره فان که ده نو نه رنه به نه وه ی کار به که نه سه ر گشه ی
که سه ته ی مره ف و پشتگیری نه و گشه ی به که نه به گوهری په وه ری
تایب ته به هایه" (6).

۲- شکه فیه که سته له نه وچالاکیدا (Interaction)

سیالیزه کردنی مندا له کاتی زاینده وه له نه و خزاندا سه رچاو
ده گرت و له فرگه درته رای په ددرته. له م ته وتدا مندا به ته ی
نه وچالاکیه وه فرده بهت خیه به داواکاری و چاو ته وانی نه و
گروپانه بگونه نهت که نه و له نه ویا ندایه.

۲-۱- سسیالیزاسیه نه خزانۍ په ش فرگه

۲-۱-۱- مندا له باو ش خزاندا

مندا له یه که م ساتی هاتنه وه به نه و جیهان به نه و

ټوانیدییو و بې لالکړنو و ټاگاداری ټوان ناتوانت ځی بڼنټ، بې چقی گټانی کسټی مندا ه میش ل و جری پرسی سسیالیزاسی ندای ک سر تا ل ن و ځزانی ناوکیدا (core family) دټ گټ. ل لردا جیهانبینی دایک و باوک، و اتا شوازی بیرکړنو و ټوانینیان ب جیهان، رری گرنګ ل و دا د گټ ک چن مندا ک یان ئاماد د کړت ب بوون ب ئندام کی چالاکی ک م، ئم ش ش ق ب شوازی تایب تی کانی فتاری مندا د دات پش ئوی فری ر و نرمی ک م لای تی بووبت. ل بند تدا شوازی کانی سسیالیزاسی ب زری سر رنجامی ئم جیهانبینی: ځزان، جا د و م ند بت یان ه ژار، شاری بت یان گوندی یان فتارلادی، ب شوازی بیرکړنو و کاریگ ریک ل س ر جری چ بوونی ئو تاک د نوټ ک ل ئیند دا و ک کردارنوټ کی ک م لای تی د رد ک وبت. ب نمون ل ځزان کی ئ ت ریت لری باوکسالریدا پتر ټ چاوی 'ب ځ و کړدن' یان 'ځ ش کړدن' د کړت و ه و د درټ مندا ل ن و ئو ن ریت و وشتان دا ب سترټ و ک باوک و دایک، ب گومان ب زری باوک، و ه قیق تی ئ زلی و ن شیاوی ځ ل لادان س لری د ک ن. پ گ یشتنی ک سټی مندا ل ځزان کی ب م شو ی دا ت و او جیاوازی ل شو ی پ گ یان دنی مندا ل ځزان کی کراوی ا جیاوازا ک تیدا د رفټ ټ خساو ب ئوی پ ک ا گفتوگ یان ت نټ دانوسانن ل س ر ا جیاوازی کانی ی کدی ب ک ن.

ب توانایی مر قی مندا ک ماس کی مر قی ک ب ه ی و فربوون و اتای کی کړ کی و رد گرت، ئم ش ل ی ک م ټ ژی ه اتنی و ب ن و جیهان، ل ی ک م گرتنی گ ی م کی دایکی و ب ل و کانی، ک و ات ل و کاتان و ک مندا ه شتا فرن بوو ټ وانین ل س ر شت کانی ژینگ چ بکات. ل ل ر شدا "فربوون ب گشتی ل س ر و ت کی ئ رگانی وود دات، ئ ویش کات ک مندا گرنګیدان کانی ځی ب شو ی کی سپنتان (عفوی) ئ استی ئ و جیان د کات ک ئ و ل یان ج ش و شیمان کانی جوو ب ب خاتری ئ و گ ټ ان ه ش کی و ج سټ یان ب دید کات ک ل پ گ یشندان" (7). ک و ات ل ی ک م ر ژی ه اتنی مندا و ب ن و جیهان شو ی کی ل کخشان ل ن و ان ئوی ک رپ و ژینگ دا (سر تا ځزان و ک اسپر راوی ر کخراوی ک م لای تی و پاشان دام زراوی دیک ی و ک باخچی مندا ان و ف رگ و هتد) دټ ئاراو و نیشان ی ب ئ و ک مندا ت نیا ل ن و ک م و کولتوور کی تایب تیدا شیمان ی ئاو ل بوونی ه ی. "کاریگ رری ټوانیدی ل س ر فتاری تاک ب و دا د رد ک وبت ک ز رین ی م ک و پ داویستی مر قی کان ت نیا ل ن و چ و ی کی سسیالدا شیاوی

بديهيانن. بتايبتي ل مندايدا ك بهها بناغيي كولتووريكان سسياليز دكرن، تاك بندن بلالكرندنوي كساني ديكيو و ناتوانت ب ب ئوان پداويستيكاني خي ساتار بكات، ئمش تنيا و رگرتني خراكي و پاراستن ل سرما ناگرتتو، بكو هروها همنكرندنوي مندا بههي پيونديو. ل برئوي ئم پداويستيان ب بي پيوندي نويكيو ساتار دكرن، ئوا ل وتي هويكاني سسياليزاسي ندا دبن به بناغي يكم ئزمونكاني مندا. لم هوي دامتزاويي بنماييوي، هروها ل هويكاني خزاني ناوكييوي ك ببيانيو مرجي جياواز ب دابينكردي پداويستيي كسييكان ئاماد دكرن، تايبتمنديكاني فتاري كم مگگيكي سهره ددان و زميندي فتاركاني تاك كسان و پيوندي نوكسييكان پكد ههن" (8). ل نو چوي سسياليزاسي ندا پداويستيي خيي بناغييكان، بتايبتي م ككان (برستتي، سكسوالتي، نووستن)، هروها پا هز (دافع) ناخكييكان (واتا هويدان ب ناساندن ل لاي نوانيديو، لالكردنو)، ل وتي و رگرتني توخم سسيي كولتووريكاندا (زمان، نرم) بشوييكي ئوت كاريان تدكرت ك ئيدي ل سرنجامدا كستييكي سسيي كولتووري و ك سرنجامي كاريگريي نويكييكاني تاك و زينگي كم مايي تي دت ئاراو.

[illegible]

قناغکی تهمندا دایک و باوکیان برنگاری روانگ و نرخاندنی
“لچکلادر” دکنو (11). له منداان هروها زرجار له
وتی فربوونی فبرگیدایا، هروها له وتی ئزموونیا ندا ک
بهی پویندیو له تک منداانی دیکدا دیکن، زانینی نو به
دایک و باوکیان دگینن، لبرشو و زرجار تانین و هوستی
زبانان دگن.

۲-۱-۲- سیالیزاسیونی تایبته به گزکان

سیالیزاسیون ووداوگلی ئاوتر لخدگرت ک دتوانین ناویان
بنین فربوونی ر: “ر بریتی له (...) نموونیک به
سرجمیتی فتار (...): رری رگری، رری خزمایتی، رری پیشیی
و هتد. له به فربوونی ررو و فربوونی نرم و بهها لکاو”، ئم
نرم و بههایان ش “ک چاووانین و کمایتیان پناسکراون،
ددرن به هگران ررو ک و به ئوانیش واتای فرمان دگینن
تا کو به و چاووانیان بگونج” (12).

فربوونی ر پووست به رری نرین و مینو و ئو واتای
دگینت ک مندا “فر ببت هدی هدی فتار بنوخت و هت
بکات و جیهان راڤ بکات وک ئو کسانئ ک خیان له نو همان
جری کسیدا دبینو” (13). تانانت له تمانی مندایدا کو ان
و کچان فبری فتاری رنئاسا دبن، ئوان له لاین دایک و باوک،
هروها هگران دیک سیالیزاسیونو، به جردکرین و به
ییشو شوین کرداریان دیاری دکرته. “یکم داواکارییه
سادکان به ئو ک چن گرر ک مرق وک کو یان کچ فتار
بنوخت، له وتی ئایندی پگیشتیاندا و هروها تانانت له
خودی تمانی کامیدا تایبته تیان پددت. بهم شویم
تانین ککشی سیالیزاسیونو، به نموون: پیاوان گرر ک بهه
و بهسز و سزکوتوو بن، له کچان به پچوانو و لاواز و هتدار
بن و کسانئ دوریان سهغت نکن. ئم شوازانئ تانین
تانانت لای منداانی پنج ساان بدیدکرین (...).” (14)

منداان له ووی بیللژیو وک کو یان کچ دزایینرن، له ئو
پرسیار ک چن ئوان گان به تایبته ندیه گزیهکانی
فتار ددن یان “ئوان چ چاووانیک به ‘نربوون’ یان
‘مبوون’ و دلکینن، ئو به سروشتی ندراو. کوات پشینی
سهبارت به مبوون یان نربوون مرجی سیالی هی، ئم
پشینی ش بپرو و رگرتنی پشدراو سیالکان و هروها له
خربکووندا به ژینگو و دتت ئاراو” (15). ئاخر مندا له یکم

تایب تیی گزییان هی که فتاری خیان دیاری دکات و کاریگری لیسر منداان دنوخت. ل بندتدا کوآن و کچان ل سرتای تم نی باخچی مندااندا فربوون که چاو وانیی گزیی تایب تی کسان چ واتی کیان ب ئوان هی، ئوان هروها گزیانیاں داو ب شوناسکی سرتای سبارت ب گزی خیان. ئوان دزانن کور یان کچ ب چی گم دکات، چ ئدگارکی فتار بگشتی ب کوآن یان ب کچان ددرت و هتد.

۲-۲- سیالیزاسی نی فیرگی

مندا لای نی کم ل تم نی شش ساپی و هموو ژک، جگ ل ژانی پشو، چ ند سثاتک ل فیرگی بسردبات و ئمش دثت شش تا ن سا بخای ن. مندا ل م ماو درخای ندا نک تنیا ل خ ی و مام ی جیاواز ل نو فیرگی دا دکات، بکو هاوکات ل وتی پیو ندیی نوی کیی کاندا، هروها ب ی داواکاری فیرگی ی و، فیری شوازی دیک ی مام کردن و فتارنواندن دت، که پیک ا گان ب سرت شواز خ یی کانی کرداری ئودا ده ن. ب نزیکک وتن و ل سیالیزاسی نی فیرگی ی پیوست سرتا پرسین که داخ سیستمی فیرکاری ب چ شو یی ک پیو ند ب کای کانی دیک ی کم م گ و. ئاشکرای کارایی کی سیالیزاسی نی فیرگی ی بریتی ل گ یاندنی توانست، چونک فیرگی ب ئ و دام زرنراو که ب منداان توانست کانی وک نووسین و ژماردن، زانستی سروشتی و ئست تیکی و هتد بگ ی ن، که منداان ل ئایندها پیوستیان پیان ب ئ و ی بتوانن داواکاری کانی نو پرس ی کار وک فرمانبری فیرمی یان پیش م ندی سرب خ ب ج بگ ی ن. ئرک کی دیک ی فیرگی ئ و ی که د رفات ب خست ن ب ئ و ی مندا ل وتی سیالیز کردندا شک ف ی ناخ کی بکات و ل ر ش و ب ی بلوت گان ب توانای خ یی بدات، ئ و جا ل کاری تیمدا (ک ییدا) جگ ی خ ی بکات و و خ ی بگونج ن. دام زراو کان که نو نرای تیی بواری کولتووریی کان دکن، لوان زانک، س نتر کانی تو ژین و، دام زراو فره نگیی کان بگشتی و ت نانت یان کانی و رزش، “چاو روانی ئ و ل فیرگی دکن که لای نی کم (...) گچان کی تگ یشتن و گرینگیدان و م ئریف و توانست ب ن و ی نو ئاماد بکات، ب م ش شیمان ی هاتنی مندا ب نو ره نده کانی ژیان ی فره نگی ئاو ا بکات.” (20)

ئرک کی دیک ی فیرگی ل سیالیز کردنی مندا دا ئ و ی که ه و بدات ه وستی ب های و شواز کانی را ف کردنی پ بگ ی ن. کوات

ئەركى فەرگە لىم كارايدىدا گەياندنى كۆلتۈرۈش، ئىم ئىركە ھاۋكات بىرىتىدە لىم بىياتىن ۋە گەياندان بىم شۇناسلىكى كۆلتۈرۈش. لىم بىۋىستە لىم پەيۋەندىدە جەخت لىم ھەقىقەتلىك بىكىن، ۋاتا "ئەۋەكە لىم كەمەگەدا ۋەك پەزىتىف، ئەۋەش كە سىستەمى سىياسى ۋەۋايتى پەددەت، بىم نەۋونە سەركەۋتەن (نەجەج) بىمەلى تۈۋاستى بىدەھەنەۋە، يان ھەشرايەلى ۋە ھەتە، ۋەك بابەتە سەركەي ۋانە نەگەيەنەن، بىمەكە لىم لاۋە ۋەك 'پەيۋەۋى شەراۋە' (hidden curriculum 21) دەگەيەنەن. زەر جەردى بىشەركەران نەزانەن كە ئىم فەكتەرە لاۋەكەيەنە چە ۋاتا ۋە شەۋەزەكە كەريگەريەن ھەيە. "(22)

'پەيۋەۋى شەراۋە' بىم ھەمان شەۋەي پەلانى فەرمى فەركەي كارايدە لىم سەيەلىزەكەرنە مەندەدا، چۈنكە 'پەيۋەۋى شەراۋە' ھەۋەۋە ئەۋەزمۈنە سەيەلەنەي فەربۈۋەن لىمەدەگەت كە مەندەمان لىم ئەيەنە ئەزانەي فەركەدا دەيەنكەن، بىم نەۋونە ئەيەنە لىم فەركە لىمەۋەر پەلەنەكەنە فەركەيەۋە، يان ئەۋەۋە ۋە ئەسەكەنەي فەركە كە پەلانى فەركەيەيەن، بىمەكە دەسەپەنەن ۋە كەركەري لىمەسەر ئەفتەري فەرخەۋەزەن دەنەۋەنەن، ئەۋەجە چەۋسەندەۋەي دەربەيەنە كەۋەيەي پەدەۋىستەيە خەيەكەن، يان ئەيەندە لىمەۋە گەۋەدە ۋە دانەنە مەندەمان لىمەسەر كەفەي مەبەستەكەنە دەمەزەۋەي فەركەريەدا.

لىم 'پەيۋەۋى شەراۋە'دا چەندە ئەۋەشەك ھەنەكە ۋاتەي كەيەنە بىم سەيەلىزەكەرنە مەندە ھەيە. كەشەيەكە كەريە بىرىتىدە لىم فەزا ۋە كەت. "ئەيەگەي فەزەيە ھەزەكەي فەرمەنەنە" بىم كەريگەريە بىمەزەۋە لىمەسەر مەفە. شەۋەي بىنەي فەركە ۋە پەلى ۋانە كەريگەري لىمەسەر ھەستە چەساۋەيە ۋە مەزەي فەرخەۋەزەن بىم فەربۈۋەن دەنەۋەنەن. نەخشەي فەركە بىمەۋەنەي پەشەنەي فەرخەۋەزەن دەدەت كە پەلەندەنەنەي بىنەكە چە پەشەنەيەكەنە بىم فەركە ۋە ۋانە ھەيە ۋە چەن ئەيەنەي فەرخەۋەزەن دەنەۋەنەن. ھەۋەۋە ھەرمەندەي ئەۋەۋەزەكەنە ۋانە، بىم نەۋونە ئەيەندەي مەزەكەنە، ئەۋە ھەستە بىم فەرخەۋەزەن دەدەت كە مەمەستەيەن چەۋەۋەۋەيە چە لىم ئەۋەۋەنەن. بابەتەكەنە ئەۋە دەمەزەۋەي فەركە تەنە ۋە نەۋەچەلەكەي ۋە بىۋەتەنە تەيەتە دەنەن: فەرخەۋەزەن بىمەيەن ھەيە بىمەن، دەبەنەشەنەيەن بۈۋەستەن، لىم بىمەنەيە ئەبەكەنەيەن پەبەكەۋەن. لىم لىمەكەشەي فەزەدە كەشەيە كەت ھەيە. مەندەمان بىمەۋەنەي دەبەنەنە كە كەتەي فەربۈۋەن لىمەسەر بىمەمەسە ۋە رەزە ۋە سەئەتە دەيەركەۋە، لىم ئەۋە ھاۋكاتە دەبەنەنە كە فەركەران بىم پەچەۋەۋەۋە كەتەيەن ھەيە، دەبەنەنە ئەۋە فەركەرانەن كە پەلەنەكەنەي فەركەري دەنەنە ۋە دەسەتەيەن ھەيە بىم ئەۋەۋە سەركەتەي ۋانە ۋە كەري تەكەيەن گەۋەۋە دەيەركەنە (23).

بکټرانی سټیالیزاسیټن (واتا دایک و باوک و فټرگ) و منداټو دیاړی کرد. له هټروها کولتووریش فاکتټرکی ګرنگی سټیالیزاسیټن، چونک کولتوور وک کټافټیک له بیروباو و دټسټکټوت و ترادیسیټن، ک هټموویان “پاشین” ی کټمټگټیک پټکد هټنن، هټمیش رټی سټروټری خټی دټنوټت و کاریګر له سټر ګټټانی کټسټی.

۳-۱- ټټگی کولتوور

کولتوور ک دراوټکی پټواتای له هټر کټمټگټیکدا، “بریتیټ له کټی سټرجټم بونیادټکانی ټټفتار، هټروها بریتیټ له و هټټوټست و بټهایان ک ټټندامانی کټمټگټیکټی تایبټی بټهاوبټشی هټیان و وک میرات دټیانګټینن بټ نوټکانی دی.” (26) کولتوور “بټشټکی کرټکی وودان کټمټایټیټکانن”، ګرنگترین کارایی کولتوور له وټدای ک “جټخت له بټماوټی کټمټایټی دټکات”، هټروها له بټر ټوټی فټرم بټ ټټفتاری راستین دټدات، ټټوا کاریګرټیټکی پټوارټی (معیاری) هټی، جګ له و کولتوور “دټسټوټرکټ بټ چارټسټری کټش.” (27)

ټټم دټتوانین کولتوور بټسټر دوو کایټی سټرکیدا بټش بکټین: کولتووری مادی (ماتټریل) و نامادی (هټشټکی). یټکټمیان بریتیټ له شکټفی مادی و ټکنیکی کټمټگټی، واتا سټرجټم ټټوټشان دټګرټټو کټ له ئاستی ګټټانی زانستی کټمټگټیک جیانابنټو. له کولتووری نامادی یان هټشټکی بټ پټچټوانټو بریتیټ له نټرمټکان (پټوارټکان)، جټرټکانی پټشبینی ئاوټزمټندان و نائاوټزمټندان، وک پټشبینی زانستی، بټوای ئایینی، ئټفسان و داستانټکان و هټد (28).

۳-۲- رټی کولتوور له پټګټیانندی کټسټیټدا

مرټف بوونټوټرکی کټمټایټیټی. ټټنانټ مټلټکټ له کاتی هاتنیدا بټ نوټجیهان بټند بټهاومرټفانیټو. له بټر ټوټی مټلټکټی شیرټمټ له لاین کټمټگټیکټی تایبټی و نوټنټرټکانیټو بټکرټکی کاری ټدټکرټ، ټټوا پرسیارکټ سټبارټ بټ ګټټانی منداټ پټر ټو له و کټمټگټی و کولتوور دټکات کټ ټو له نویدا پټدټگات. “بټ ټوټی له واتای کټمټگټی مرټفی وک فاکتټری سټیالیزاسیټن بټ ټټفتار ټټبګټین، دټبټ خټمان بټ کولتوور ټو خټریک بکټین، چونک کولتوور ګرنگترین دراو له هټر کټمټگټیکدا. کولتوور پټکدټ له بونیادی فټربوو و ټټخراوی ټټفتار کټ مټرکی تایبټی

کاممگ یکن. " (29)

بگومان کولتوور نک ب شوی یکی موجد (ئبستراکت)، ببکو ب شوی یکی بارجست ببی نویذر کانیهو (دایک و باوک، فبرکار، ملا و هتد) کارا دبب. "سیستممکانی بوا (العقید) ک مارجی کولتووریان هی، هروها تانیند سروروکان سبارت ب سروشتی مرث، پاشان مبیستی ژیانی مرث و پیویندی ئو ب ژینگ و هاومر قانییهو، کاریگریه کی بواتایان ل س ر پر س سیالیز کردن هی. کاممکانی هندی کولتوور پروردی مندا ت نیا وک کشی تکر کردن دببن، منداان ل کولتووری دیکدا وک بابتی گویرایبی یان ب خوکردن دببن، کولتووریش هی ک بایخ ب تحقیقکردنی کسبیتی خ و خودب دیه نان دببات" (30).

کولتوورک ک ل سیالیزکردنی منداا دا ئزمونی کی، واتا بستنوی تاک ل ن و نوما دانراو ترادیسی نیکاندا ب ه ند و ربگریت، ئو کولتوور پیگیشتنی "من"ی کس دببات ت و، چونک کس پیویست وک کرتی کامم دببات فتار بنو دببات و پیویندی کانی خی دابم زر دببات. ل پاشخانی داواکاریه کولتووریه کانو کچان و کوآن وک ژنی ما و دایکی ئاینده، یان وک پیای گویرای و دبباز ب داب و نریتی سرورو، سیالیز دبب. ب شوی کچان و کوآن چاو ل نمونن کانیان دبب، نمونن کانیش لای کچان بریتین ل هفاان، دایک و نک، پوور و ژنانی دراوس و هتد، ل لای کوآن بریتین ل هفاان، باوک و باپیر، مام و خا و پیایوانی دراوس و هتد. سرنجامی ئم چاول کریه یان لاسایه ئو ی ک "من" ب دگمن شکف دببات و بزری ل ن و چوی ن وچالاکیه کامم بایه تیدا دد ک و ب، لرشدا ل پستی کردار ک و دبم دببات و. " (31)

۴- گانی زمان لای مندا

مندا ل پرسی سیالیزاسیه ندا خ ش دبب داب و نریت کانی کامم و ربگریت، تا ببب ب ئندام کی گونجاوی کاممگ، ل م دببات شدا ناچار دبب فبری فرم ناسنراو کانی ئاخافتن ببب. گر مندا خی ب شتیک وشیک بد ز دببات، ئوا کاممگ ئو وشبی ل و ر ناگریت. کاممگ ب دیاریکردنی شتیک تاییه وشبی کی دیکه هی، ب نمونن چو، ت رز. بگومان وشب دروستکردن کانی مندا ب ماویک ل یادمانی لبوردوی خ زانی ناوکیدا (core family) دبم دببات و، ل ناچ سپن، ببکو هدی ل ببرد چن و.

۴-۱- زمان وک ددکوتی تاییه ب مرث

هاوبشیان وک بناغ هـی (37). ئـمـ دـتـوانـنـ، لـ ووی سایکـلـژییـو، زمان وک ئاوـنـی پـیـوـندیـ سـیالـکان ببینن. بـ هـر حا "زمان گرنـگـرین با بـتی سـیالیزاسیـنـ." (38)

۴-۲- فـربوونی زمانی دایک

۴-۲-۱- قـناغی پـشـزمان

دـربـیـنـ دـنگیـکانـی مندای شیرـمـثـل بریتین لـ "کـرـسـیـکی خاو کـلـوـی هـدی هـدی دـنگـل استینـکانـی پـیـفین دـنـ ئاراو" (39). لـ "پـشـ ئوـی قـوارـ دـنگـی جـختـلـکـراو وک وشـ دـربـکـون، گـ و گای پیت لـ خـ گر و جـختـلـنـکـراو کاراییدـکی پـیـوـندی زمانیـنـ وـردـگـرنـ". مندای شیرـمـثـل لـ زاری کامـکـانـو دـرک بـ قـوارـ دـنگـی تایدـتی دـکـات و تـگـیـشتنی جـخت لـم قـوارـ دـنگـانـ پـشـ پـیـفینی خـی دـکـون. "لـ فـربوونی زمانی دایکـدا، بـیـیـ پـراوـکردنی وشـ و پـیـوـندی نـوان وشـکانـو، مندای (...) یـکـک لـ گـرنـگـرین هـنگاوـکان دـنـت" (40). لـ مندای شیرـمـثـل "لـنـو تاکـ ئـزمـوون و تاکـ پـیـوـندیـدا" ناژی، "بـکـو لـنـو سـرجـمـتی و بـی ناکـتای ژینگـیـکـدا دـژی کـ هـدی هـدی خـی بـ ئو دـردـخـات. ئـوانـش نـوـندی ووداون کـ خـیان بـ ئو ئاوـنـا دـکـن." (41) مندای فـری پـیـفین دـبـت پـشـ ئوـی بیرکردنـوـی بـداربووبـتـو. گـرچـی فـربوونی بـواتای زمان دـکـوتـ ماوـی نـوان ساـنـکانـی سـیـم و پـنجـمی ژیانـی مندایـو، لـ مندای لـ تـمـنی دووساـیـو دـسـتـدـکـات بـ ناوان لـ شتـکـانی شوـنـوار بـ ئوـی پـداویستیـکانـی خـی بـ وشـ و سـتی پـریمیتیـف (سـرـتایـی) دـربـبـت. ئـم ئـدگارـی فـتاری مـرـقی بریتیـلـ "دـرکـوتنی شوـازـکی بوونی جیاواز لـ شوـازی بوونی ئاژـ. ئـم شوـازی بوونـ لـ تـک زمانـدا لـنـو مندایـدا بـدارد بـتـو، چونکـ مندای بوونـوـرکی مـرـقیـی، کـواتـ توانست و پـداویستی بـ زمان هـی." (42)

مندای ناتوانـت بـ زمانی دایک و باوکی بـاخفـت، بـ پـچـوانـو، چـن ئو ناچارـ زـر داب و نـریت لـ دایک و باوکیـو فـربـبـت، بـ هـمان شوـو دـبـت فـربـبـت کـ چـ وشـیـک بـ چـ با بـتـک دـگونـجـت. ئو دـبـت کـخستنی وشـکان، شوـازی نووسین و پنتبـندیان فـربـبـت. کـواتـ "گـشـی زمان وک ووداوـکی سـیالیزاسیـن، لـ بناغـو سـروشتـکی دیالـگی هـی. زمان کـ لـ پـیـوـندی جوتـنی دایکـمندایـدا گـیـنـراو، بـرهـمی بـشـداریکردنی نـوکـیـل پـراکسیسی کـمـایـتـیدا، لـرـشـدا دایک بریتیـلـ نمونـی کـسی

ووتټ کراوی سړ کی. "(43) له دایک نهک تیا هیستی خشی ویستی به وشه د رد بهت، و هاوکات ناچار هندی د اواکاری مندا جار کی دی بخت فرمی وشو و ئا استی مندا کیان بکا تو. کوات "دایک و مندا هر له سړ تاو پو ندیی کی زمانیان هی، دایک سړ تا بهی و دیالگ و ک د بهت بهی نندت گ، جیهانی کی هاو بشی ئو زموون چد کات: کاتک و و فتاری شیر مژ راځ د کات و و تا بهم و فتار د دات، ئیدی هدی هدی و له شیر مژ د کات کی خای فوری و و جر ت و و انین و رسیان بهت کی ز میندی و رگرتنی زمان پکده هین. "(44) له روانگی و "مندا به داباوی فوری ر ساکانی زمان نابت، به کو سړ چاوی و و رسیان له بونیادگی لی کرداری سیالدا ی. "(45)

و و شان کی مندا سړ تا به کاریان د هندی، بریتین له "یکانی به در له گردان کردن، له ووی ر زمان و به ف رمن (...)، و تا وشکان له ه مو و وشکانی به کاره نندا به گ ین له و شو ی دا د گ ین و کی مندا کی دروستی کردوون یان و ریگرتوون. "(46) زمانی سړ تای مندا له بند تدا و و ی کی ناود نرت "ستی یی وش یی"، ئم جری ست "به قوو ترین شو به ستر او به ژ یانی سیالی ا بور دو و ه نوو کی مندا و. به د ست و و ردان کی وروژ ندر له لاین ئ دمانی نزدیکترین ژینگ و، مندا ناتوانت ق ناغی گر و گا تبی نندت". مندا له نیوی دوو می تم نی دوو سا یی و ه نگو د نندت به ئا استی "ستی دوو وش یی"، کی به زری "هیستی د خ کی (situativ)" د رد بهت. (47)

دایک له گشی زمانی مندا دا ناگام ندان ری ف رکاری زمان و رد گرت. ئم ری به تایب تی له ف رمول کردن و دا د رد ک و ت. به نموون گ ر مندا کی به ت "پکیت کی به و"، و دایک له ر دا و م د دات و: "به، پسکیت کی به و"، دایک له ف رمول کردن و دا نموون یی کی دراوی ست د خات فرمی نموون یی کی دیک ی ست و. (48)

هاوکات فربوونی زمانی دایک به چ ی به ند به گ ینی بیر کردن و مندا و، له ر دا ری ژینگ و تایب کی گ وری به ئاو ا بوونی بیر کردن و هی. گر ژینگ د رف ت به ئاو ا بوونی مندا ن خ س نندت، وک ئامرازی گ م، باخچی مندا ن، د فتری مندا ن و هتد، و سا مندا یی راستیندی و به شو یی کی ن رنی کاری ت د کرت و ئم مش د بهت به ئاست ننگ کی له بردم و و دا کی مندا کی بتوانت له تکی جیهانی مندا نای خیدا بژی و خای پ و خریک بکات.

ئاۋۋىل بۈۈن پىتىرى زىمان لى قەنىغى فەرگەدا دىستېدەكەت. لىرى فەرگەر رەئى دايىك و باۋىك، بى تايىبەتى دايىك، وۋەردەگەت. گەرچە فەرگەر بى زىمانەكى نووسراۋ ئو رەئى وۋەردەگەت، سەررەئى ئوۋە تەگەيشتىنى ئوۋ بى ئىركى فەرگەرى، ئوۋجا شەۋازى خەئى ئوۋ لى فەرگەرىدا و زىمانى ئاخافتىنى، كارىگەرىيان لىسەر گەشە زىمانى مىندا ھەيە. ئىمە بىم پەيە دوو تەۋرەرى كارا لى گەشە زىمانى مىندا لى فەرگە دىبىنىن: يەكەم، زىمانى نووسراۋ لى كەتەيدا كە بى مىندا دەرەت، دوۋەم، تەگەيشتىنى فەرگەر بى پەشەكەى و زىمانى خەئى ئوۋ.

زىمانى نووسراۋە سادە و گونجاۋ بى جىھانى ھەشەكى مىندا ۋا دەكەت كە ئىندەشە لى خەدا فراۋانى مىندا فراۋانتر بىەت، ئىمەش گەنجى وشە مىندا دىۋەمەندەر دەكەت. لى لايەكى دى زىمانى باۋى كەمەمە بىرگەرتن و تۈۋەستى سۈۋەستى مىنداۋە بى لاسايى لىنەۋ گەنجى وشە ئوۋدا دەچەسپەت. لىرەدا ژىنگە ۋاستەۋە كارىگەرى لىسەر بىرگەرنەۋە و ئاۋۋىل بۈۈن زىمانى خەئى مىندا دىنۋەت، چۈنكە "مىنداۋان لىنەۋ زىمانەكى كۈلتۈۋرىدا پەدەگەن، ئوۋان فەرى زىمانەك دىبن كە بىرەپەۋە ۋوۋەنكەرنەۋە و بىھاكەنى ئىزمۈۋەنەن پەدەدەرەت و ئىمانىش دەرەتەيان بى دىۋەستەن خەيان لى جىھاندا دىرەبەن. مىنداۋان بىرەپەۋە پەيۋەندى زىمانىۋە رەئى خەيان لىنەۋ كەمەمەگەدا دىبىنەۋە - كەمەمەگە كە بى رەككەۋەتەكى ھەۋەشە بىھە دامەزراۋە و ئوۋان دىبەت فەرى بىن. مىندا ھەۋە دەدات بىۋە گروۋپە بگۈنچەت كە ئوۋ تەيدا دىبزوۋەت. ئوۋ تەگانە (مفھوم) كە دىچەنەۋە زىمانەۋە، زەر جار دىرەپەينە لىبارەى ۋوۋەۋە ترادىسىۋەنى و دىبن بى تەگەى ئوۋتە كە بىكەيى (كەلەكتىف) ئىزمۈۋەنەۋە. بىم شەۋەيە زىمان بى تەگەكان كارىگەرىيەكى پەروۋەردەيى ۋەردەگەت" (49)، ئوۋشە بىگۈمان بى ئاۋاستەي پەگەيانەن تەكەدانى كەسەتە، چۈنكە تەگەۋە مۈجەرەدەكانى (ئەستراكتەكانى) زىمان، ۋەك ناموس، شەرەف، ئەخلاق و ھەتە، بىرچەستەي جىھانەينىۋەكانەن، كەۋاتە پەناسەي جىۋەزىيان ھەيە. كەۋاتە خۈدى ئىمە تەگانە دەشەت لى جەرەكى پەناسەكەرنەدا وشە بىن بى دىيارىكەرنە لايەنەكى ئازەپەيانەى مەرەق كە سەكسۋالەتەيە، كەۋاتە ۋوۋەكەنە جەۋگەرنە جىھانەينىۋەنى مەمەكى سۈۋەستى، لى لى جەرەكى دىكەى پەناسەدا دەشەت وشە بىن بى ھەۋەستە ھەشەكىيانەى مەرەق كە لى كەردارى ئوۋدا پەيۋەندە بى مامەكەرنەۋە لىتەك ھەۋەمەفانەيدا دەرەكەۋەت، بى نمۈۋەنە سەلەدارەتە، ۋاستەگەيى، خەشەۋەستى و ھەتە. گەر زىمانەك زەر كەم ۋاژەى گونجاۋى بى بابەتەكانى پەشەينى و ھەزىنە

هه بهت، ئه زمانه کی ستاندارتی نه بهت، ئه و جا ئه و زمانه پا به ند به
په یوه نډیه نه مومر قیه کانه وه، به تاییده تی پا به ند به
په یوه نډیه کانه پیاو و ژنه وه، بریتي بهت له به رجسته بوونی
جیها نبینی کی ئایینی-پیاو سالاری و هتد، ئه وسا بیرکردنه وه و زمانه
مندا روا ته تی و په هه وه ده بن، چونکه خودی زمانه که له گیکي و
مر قده ست نیه که یاریده ی بدات له ته وتی فربوونیدا نه ند شه و
په شبنیه مر قه- مندا یه کانه خه گه شه په بدات.

جگه له وه با بهت ی نووسراوی وانه ته وه ره کی چالا که له پر سه ی
سه سیالیزه کردندا، چونکه نووسراو به هه ردوو ووی اگه یان دنی
زمانه یانیدا، واته گره به چاوی که سه ته ی مر قیه نه ی تاک بکات یان
نه یکات، کاریگه ری هه یه پا به ند به هه ری که ی ته و ووانه وه، به
واتا یه کی وونتر، ده شهت با بهت ته وانه به چاوی جیها نبینی مندا نه ی
مندا و زمانه کی په رو ره یی بکات، هاوکات ده شهت به چاوی هچ کام
له م توخم زه رووریا نه ی سه سیالیزاسیه نه کی مر قده ست نه کات. گومانه
ته دا نیه که ته م وه وه با یه خه ته به ژه کتیه ی (مه وزوعیه) هه یه، له
ته م ته نیا ووی که که شه که یه، چونکه با بهت ته وانه سه ره به خه نیه له
ته گه یشتنه فله کار به نه ره که که ی، ته م شه به ودا وونده به ته وه که
شه وازی ته گه یشتنه ته و به په پیشه که ی، یان ته گه یشتنه ته و به
په یوه نډیه فله کار- فله خواز، ته و جا زمانه خه یی ته و وک فله کار،
استه وه کاران له چه نه ته ی و ره گرتنه ته و با بهتانه دا که له نه و
کته بدا ته مارکراون. گره فله کار ته نیا جته خه له نووسراو بکات و
ره گرتنه نووسراویش له شه ووی ده ره کردندا وک په شم ره جی ده ره وون
دانه ته، ته وسا پر سه ی سه سیالیزاسیه کاراییه کی په مه ترسی
وه ره گرت، چونکه هه ره له سه ره تاوه سنوور که له به رد ته م نه ند شه ی له
خه دا فراوانی مندا دا ده که شهت و به جوینه ووی نووسراو که
ایده هه نه ته، که واته ته له ده گرت هه شه خه له په یوه نډیه ته خه یی
نه وان خه و نووسراودا / ته که ستدا په بگه ی نه ته و ئیده ته وانه ته خه ی
دروست له م په په یوه نډیه که مه لای ته و په دراو زانسته ی که
د ره به ته، که واته مندا به ته م نه ده چته قه ناغی کام یه وه، له له
ووی هه شه کیه وه به ده گم نه گه شه ی کردوو. (50)

زمانه خه یی فله کار استه وه کاریگه ری له سه ره مندا ده نو نه ته،
چونکه مندا له سروه ته وه ته وانه لاساییه کردنه ووی هه یه: جره زمانه
خه یی فله کار، جا زمانه که بهت که پاکثر و پا به نډی ته زمانه، یان
ناوچه یی بهت به هه ته ی ته زمانیه وه، ته و جا خه د ره یی ته وانه یان
جرپنه ته و و هتد، کاریگه ری له سه ره زمانه مندا ده نو نه ته، چونکه
فله کار له سه سیالیزه کردنه مندا دا جیه دایک و باوک ده گره ته وه و
کاراییه که ی له زه ره ووه وه به مندا گره گره له کاراییه

سټياليزم ګڼي دايک و باوک. بټگومان نکټي لټو ناکرټ ک دايک و باوک بټ شټوازي څډډر بټين و هټوټي پټروټردټيان، جا څډډر بټيني پوخت و ټټچاوک ګڼي ټټزمان بټ يان څډډر بټيني ناټټواو و ناوچټي و رواټټ تي بټ، رټټک بټ ټاوټټ بووني هټشي مندا ډگټټن، ټټمټش ل څډډا کاراييټکي فټرکارييټ ک ټوودټکاټ څټټټيټي دروستکردني ټټټ لټ لايټن منداټټو، لټ لټ بندټټټټټدا ټټرکټ سټرټکيټک لټ ټټټټي فټرگټدايټ، چوټک فټرگټ دادټمټزرټنرټ بټ ټټوټي توانست و هټټوټټټ بټ منداټټان بگټيټټټ ک لټ ووي څټټيټوټ بټ ټټوان سوودمټندن و لټ ووي کټمټټټايټټيټوټ شياوي بټکارهټټانټن. ټټوان بټو ټټيټوټ ډټټوانن وټک کټساني پټگټيشتوو ژيانټکي سټرټټڅ ټټټوټټټټټټټټ و هاوکات پټداويستي کټمټټايټ تي بټ داواکاريټکاني بازاي کار مسټگټرټکټن.

بټراوټز

(1) بټوانټ:

Allport, G. W.: Persönlichkeit, Meisenheim: Hein, 1960. In: Fröhlich, Werner D.: Wörterbuch zur Psychologie. München 1987, S. 257.

((2) بټوانټ:

Nestvogel, Renate: Sozialisationstheorien: Traditionslinien, Debatten und Perspektiven. In: Becker, Ruth/ Kortendiek, Beate (Hg.): Handbuch Frauen- und Geschlechterforschung. Wiesbaden 2004, S. 155.

(3) Stumm, Gerhard / Pritz, Alfred (Hg.): Wörterbuch der Psychotherapie, Wien 2000, S. 503.

(4) <http://www.socioweb.org/lexikon/index.ht>.

(5) Brocher, T.: Das Ich und die Anderen in Familie und Gesellschaft, Oeffingen 1976, S. 7.

(6) Hurrelmann, Klaus: Einführung in die Sozialisationstheorie, Weinheim Basel 2002, S. 14

(7) Bühler, K.: Abriß der geistigen Entwicklung des Kleinkindes, Heidelberg 1967, S. 68

(8) Mann, Leon: Sozialpsychologie. Weinheim und Basel 1997, S. 18

((9) بټوانټ:

Montada, Leo: Themen, Traditionen, Trends, S. 78f. In: Oerter ./ Montada: Entwicklungspsychologie, München 1987

پښتو ست بڼه کارېدونکي جووتس-ريډونکي لښوون دايک و باوک و پښتو زدکاران لښ لايښ، منداڼ لښ لايښ کي دي، کښنښتي جياواز هڼ: سښسياليز کړننې پښچوانڼ-چښالاي (retroactive)، سښسياليز کړننې جووتلايښ/ بيلاتڼرال (bilateral)، سښسياليز کړننې گونجښندر (integrational). بڼوانڼ هڼمان سښچاوي پښشو، لا 79.

Ebenda, S. 79. (10)

(11) Ebenda, S. 80.

(12) Schmidbauer, M.: Einf. in die Sozialpsychologie, München 1985, S. 43

(13) Secord u. Backman: Sozialpsychologie, Frankfurt/M 1980. Zit. Nach Schmidbauer, a.a.O., S. 43.

(14) ebenda, S. 43.

(15) Hunger, Ina: Geschlechtsspezifische Sozialisation bis zum Schuleintritt – Hintergründe und Reflexionsanlässe, S. 241. In W. Beudels, N. Kleinz & S. Schönrade (Hrsg.). Bildungsbuch Kindergarten: Erziehen, Bilden und Fördern im Elementarbereich, Dortmund 2010.

(16) Ebenda, S. 241.

(17) Ebenda, S. 242.

(18) Chodorow, Nancy: Das Erbe der Mütter, München 1985, S. 108 f.

(19) باخچي منداڼ وټه نښوونکي گړنگي سښسياليز کړن لښ هڼندک ناوچي کولتووريدا دگمښ يان تڼواو پشتگوڅخراو. بڼ نموونڼ نڼک تڼيا لښ قڼزا و ناحي و گوندڼکان، بڼکو هڼروها لښ شارڼکاني هڼرهمي کوردستاندا، زڼريندي منداڼ بڼبڼرين لښ باخچي منداڼ و لښ کڼکڼکاندا سښسياليز دڼکڼن.

(20) Klafki, Walter: Gesellschaftliche Funktion und pädagogischer Auftrag der Schule in einer demokratischen Gesellschaft. In: Braun, Karl-Heinz / Müller, Klaus / Odey, Reinhard (Hrsg): Subjekt-Vernunft-Demokratie. Weinheim, Basel 1989, S. 25.

(21) "پښيڼوي شښاراو" (hidden curriculum) تڼگيڼک کڼ نڼنڼر پڼلڼڼي کولتووري فيليپ و. جاکسن لښ نووسيني (Life in „Classrooms“, 1968) گڼڼڼڼي پڼدا. مڼبڼستي واڼڼي "شاراو" نڼوڼي کڼ ڼامانجگلي نهڼني بڼ ويستي څڼ دادڼنڼن و بڼ اشکاوې دڼرنا بڼرڼن، بڼکو بڼ بڼ ڼاگا لښ لايڼ فڼرکارو بڼ بڼڼي هڼبڼژاردنې يڼکلایڼ نڼي ناوڼرکڼکانو، هڼروها بڼ گړنگيدان بڼ ڼياني

ژانځې فڅخوار لځنځو فڅرگځدا، ئځنځام دځدرځن. ژيانې فڅخواران
خځې لځ پځشت پلانځ فڅرميځکاني فڅرکاريځو دځبينځتځو.

Zimmermann, Peter: Grundwissen Sozialisation, Opladen (22)
2003, S. 129.

(23) Ebenda, S. 132.

(24) Ebenda, S. 132.

(25) Ebenda, S. 149f.

(26) Mann, Leon, a.a.0., S. 16.

(27) König, René (Hrsg.): Soziologie. Das Fischer Lexikon,
Frankfurt/M 1967, S. 163.

(28) Ebenda, S. 164.

(29) Mann, Leon, a.a.0., S. 15f.

(30) Ebenda, S. 23.

(31) جځلال، کاوځ: کځشځې پځروځردځې فڅرکاري لځ هځرځمي کوردستان.
ځځځځ و ئځلتځرنا تيځ. گځځاري کوردځلځجې، ژ 1. سلځماني 2008. لا
252

König, Karl: Die ersten drei Jahre des Kindes, Stuttgart (32)
1994, S. 31.

(33) Griesse, Hartmut M.: Soziologische Anthropologie und
Sozialtheorie, Weinheim Basel 1976, S. 29.

(34) Ebenda, S. 30.

(35) Ebenda, S. 30.

(36) Grimm, Hannelore: Sprachentwicklung: Voraussetzungen,
Phasen und theoretische Interpretationen, S. 583f. In: Oerter
/ Montada: Entwicklungspsychologie, München 1987.

(37) Lindesmith, A. R. u.a.: Symbolische Bedingungen der
Sozialisation, Frankfurt/M, 1983. S. 49.

(38) Berger, Peter L./ Luckmann, Thomas: Die gesellschaftliche
Konstruktion der Wirklichkeit. Eine Theorie der
Wissenssoziologie, Frankfurt/M. 1972, S. 63.

(39) Bühler, Karl, a.a.0., S. 78.

(40) Ebenda, S. 79.

(41) König, K., a.a.0., S. 27.

(42) Berlson und Steiner: Menschliches Verhalten, Bd. 1, S.
84, zit. n. Griesse, Hartmut M., a.a.0., S. 28.

(43) Grimm, Hannelore, a.a.0., S. 599.

(44) Ebenda, S. 600.

(45) Ebenda, S. 600.

(46) Bühler, Karl, a.a.O., S. 86.

(47) Griesse, Hartmut M., a.a.O., S. 31.

(48) Grimm, Hannelore, a.a.O., S. 608.

(49) Ebenda, S. 63.

(50) به وونکردن وای ئم وش دتوانین نمونئی ک نکرئت له
هرمی کوردستان به نیند و. منداان ک دواي ق ناغی هررزکاری
د چن ق ناغی گنج تید و و خو نندی ئامادئی ت واو د ک ن،
بد د گ م ن له وئی پر سئی ف رکاریدا، یان با شتر بب ژین: پر سئی
خو نندا، گ چان کی م ئریفیان پ دراو به ئ وئی بتوانن له
زانک دا خ یان ب گونجاوی پ بگ ی ن، ت نانت زانک به د گ م ن
د توانت ئ و گ چان یان پ بدات، چونک ن ک ت نیا نووسراوی
فرگ کان ک پیی سیست می ف رکاری د و تانی ئ و ت ن ک گ انی
زانستی و ت کن ل ل ژی ت یاندا له ئاست کی برز دای و مندا انیش
به نو پر س ی کی دیکئی س سیالیز کردن ت د پ ن، به کو هر و ها
ز ریندی ف رکارانیش ت نیا ئ رک کی پیش یی مووچ مس گ ر ئ نجام
د د ن و خ یشان به شو ی کی نیو ناچ پ گ ی نراون، جگ له و
ف زای کارکردن، واتا شوازی دروستکردنی بینا و پیی پ ل کان بارن
به س ر س سیالیز کردن و، ئ و جا له کارخستنی ئ ت رتی
(د ست یشوویی) ف رکار / مام ستا، ئ وانی ئ و ندی دی له
کار ک یان به زار کردو، و ک س ر نجامی ئم وش "به گشتی"
گ نجانی به دخوو و ت م س ر یانه داو ک له زانک به د ست قورسی
با به ت کان و ت نیا د ک ووز ن و، خ پ شان دان د ک ن به
ک مکردن وای ئ ژ ی با ب تی وان، یان گ ر به هی ت م سی یان
گ رنگین دانیان و به ف ربوون د رن چن، ئ و ا خ پ شان دان د ک ن و
داوای د رچواندنیان د ک ن، هر و ها وود دات ک ز ر جار خ یان
"سای پ ن و" (عبوور) د س پ ن، پاشان ک زانک ت واو د ک ن،
به وانام ک یان له ما و به دیواردا ه د واسن، هاوکات له ه موو
ج ی ک به د نگی به ند د یدر ک ن ک "له زانک هیچ ف رن بوون".
ئ م نمون ی ک به پر س ی کی س سیالیزاسی نی شکسته ناو، ک
ت ییدا دام زراو کانی س سیالیز کردن، و ک خ زان، ف رگ،
و زار ت کانی ف رکاری، به چالاک ی به شدارن، له هر و ها میدیاکان ک
است و خ کاریگری له س ر پتر گ نند کردن پر سئی س سیالیزاسی
د نو ن، چونک ئ وان ز ر جار خ کوشتن ک یان خ پ شان دانی
ف رخوازانی ت م و ک و ا پ خ ش د ک ن، به م ش "د ه" به پ ر دان
به س ر و ب ری و ت م ی د ک وتن"، ن ک به پ چ وان و له شو ی

ناماژدان یان وونکردن و یان ه قپ یقین ه و بدن ب ئ و ی
بدج رتی سیالیز کردن خ زانی و فرگی ی پشان بدن و ب م ش
ب شاری ن گ تی خ زان و فرگی ل بدج رتی دا به نند ئاگای
گشتی و .

س رچا و کان

- Allport, G. W.: Persönlichkeit, Meisenheim: Hein, 1960. ▪
In: Fröhlich, Werner D.: Wörterbuch zur Psychologie.
München 1987
- Brocher, T.: Das Ich und die Anderen in Familie und ▪
.Gesellschaft, Oeffingen 1976
- Berger, Peter L./ Luckmann, Thomas: Die ▪
gesellschaftliche Konstruktion der Wirklichkeit. Eine
Theorie
.der Wissenssoziologie. Frankfurt/M. 1972
- Bühler, K.: Abriß der geistigen Entwicklung des ▪
Kleinkindes, Heidelberg 1967
- .Chodorow, Nancy: Das Erbe der Mütter. München 1985 ▪
- Griese, Hartmut M., Soziologische Anthropologie und ▪
.Sozialtheorie. Weinheim Basel 1976
- Grimm, Hannelore: Sprachentwicklung: Voraussetzungen, ▪
Phasen und theoretische Interpretationen. In:
.Oerter / Montada: Entwicklungspsychologie, München 1987
- Hunger, Ina: Geschlechtsspezifische Sozialisation bis ▪
zum Schuleintritt – Hintergründe und
Reflexionsanlässe. In W. Beudels, N. Kleinz & S.
Schönrade (Hrsg.). Bildungsbuch Kindergarten:
Erziehen, Bilden und Fördern im Elementarbereich.
Dortmund 2010
- Hurrelmann, Klaus: Einführung in die ▪
Sozialisationstheorie. Weinheim Basel 2002
- Klafki, Walter: Gesellschaftliche Funktion und ▪
pädagogischer Auftrag der Schule in einer
demokratischen Gesellschaft. In: Braun, Karl-Heinz /
Müller, Klaus / Odey, Reinhard (Hrsg): Subjekt-
.Vernunft-Demokratie. Weinheim, Basel 1989

König, Karl: Die ersten drei Jahre des Kindes. Stuttgart ▪
.1994

König, René (Hrsg.): Soziologie. Das Fischer Lexikon. ▪
.Frankfurt/M 1967

Lindesmith, A. R. u.a., Symbolische Bedingungen der ▪
.Sozialisation. Frankfurt/M. 1983

Mann, Leon: Sozialpsychologie. Weinheim und Basel 1997 ▪

Montada, Leo: Themen, Traditionen, Trends, S. 78f. In: ▪
Oerter / Montada: Entwicklungspsychologie,
München 1987

Nestvogel, Renate: Sozialisationstheorien: ▪
Traditionslinien, Debatten und Perspektiven. In: Becker,
Ruth/ Kortendiek, Beate (Hg.): Handbuch Frauen- und
.Geschlechterforschung. Wiesbaden 2004

Schmidbauer, M.: Einf. in die Sozialpsychologie, München ▪
1985

Secord u. Backman: Sozialpsychologie, Frankfurt/M 1980 ▪

Stumm, Gerhard / Pritz, Alfred (Hg.): Wörterbuch der ▪
.Psychotherapie, Wien 2000

Zimmermann, Peter: Grundwissen Sozialisation. Opladen ▪
.2003

لـشاری پاریس کـچی دوا یی کردوو. .
دـمـنتـبان بـ ناودراترین نووسـری مـمانـ میلیـکانی سـدـی ۱۹
ها تووـتـناسین،
نووسـر خاـوـنی کـمـمـکـ مـمانـی تـر، کـهـمـوویان باس
لـتراجیدیا میلیـکانی ژیا نی میلی مـرـقـکان دـکـن،
لـوانـ.

-سوارچاکی لانسکـتـ
-کیژانی جادولـکـراو
-شازادـتـوتور
-پـری دـریا
-پزشکی هـژاران
-هـگری ئازار
-بـکـگـیراوی پـلیس
-خوشکـسوزان
-ماـی هـژاران
-قومارخانـی ژنان
-سـرـتاکانی ئستـره
-کوـی خـزان

-دان پیا نانی سـرگـردانـک
-بازرگانی کـیلـی سـی و چـندین بـرهـمـیتری ناواز.
بـمـام ناودارترین و پـفرـشترینی مـمانـکانی سـدـی ۱۹ نووسـر "ژنـ
نان فرـشـکـ"یه. کـ یـکـم چا پی لـساـی ۱۸۸۹ لـ بـتـواوی لـ ها تـ
بـاو کردنـو دوا ی ئـوی لـساـی ۱۸۸۴ لـ ژنامـی "لـبـتی جـنـال"
بـزینجیرـی و بـش بـشی لـ ها تبوو وـشان.
ژنـ نان فرـشـکـ. مـمانـکی کـمـلایـتی- تراجیدیکـو بـرجـستـکـری
ئازاری مـرـقـایـتـیدو

بـ زـرک لـ زمانـکانی جیهان ها تووـتـ وـرگـانـ.
تـوـری سـرکـی و با بـتی چیدـکی "ژنـ نان فرـشـکـ" باس لـ تراجیدیا و
نـهامـتـیـکانی مـرـقـایـتی و چـوسانـوی یـکـتری و کـشـی نـوان
مـرـقـکان دـکات.

نوسـر پیدا تیشک دـخاتـسـر لایـنـکی مـشی ژیان و دـخـکی تراجیدیکـی
بوون و باس لـ قـزتنـوی بـ هـزی مـرـق و ستـم لـکردنی دـکات
لـلایان مـرـق و هاوـگـزی یـو، ئـو مـرـقـانـی دـیان بووـتـ بـردو
هـستی ئینسانیان لـدـست داوـو هیچ بـزـیـک لـ ناخیاندا نـماوـو
لـهـموو بـهاو مـمـکـکی مـرـق دـستی داماـدراون.

لـپا چـمکـکانی دلسـزی و قوربانی دان و کارو هـوـدان .
هـمو پارادـکـسـکانی تری وـکـمردن - ژیان،

دې پاکی - هستی ترسند نه و،

▪ خښويستی - ق

- شبنی - نومد

- هژاری - دوو مندی

- حقیقت - خیا

باس و تېواوکړی چپکې کانی ئو شاکارم زنی نووسرن. لږ
ژنې نان فرښکدا

کېم لک کارکته ری سړکې کی دگډن.

- جیل لبر: خاوانی کارگ. کې دواي مردنی هاوسر کې جان
فری، بې پاسه وانی بېردم د رگای کارگ کې لای خای
دايدم زرښت، تا بتوانت بڼوی ژيانی خای و دوو مندا بې
باوکې دابین بکات.

- خاتوو جان فرتی: پانوانی مانک، ئو ژنې پیاو کې
لې کارگدا دمرت.

- لوسی و جرج: هر دووک کچ و کوې فرتی.

- جاک جیرد: ئو کارم ندی کارگ کې و هاوې هاسر
کې چکردووکې جان و ئو کېسې ژيانی جان فرتی د کات
د زځ و تومې بې هډې ستېت و د پخت زیندانو.

- ماری: کچی پېل هرمان، پېل "جاک جیرد"

- لوسیان: کوې جیل لبر، کې دواي د کورتې داوی خښويستی
لېسی کچی جان فرتی.

- ئیتیان: گواهیدې ایستی.

- قشې فلیکس لژیې: قشې ئو دېی خاتووژان فرتی کات
ادکات ئو دا دې داتماوېک.

پوختی چپکې "ژنې نان فرښک" باس لېنهامېتی و نازاری
ژنک "جان فرتی" د کات.

کې هاوسر کې بې هې وواوکې و لېو کارگېی تېدا
کاردکات گيان لېدست ددات،

مېژووی چپکې کې بې نیوی دووې لېسدې ۱۹ ی زایینی
دگډتو.

جان خاوان دوو مندا، کوک و کچک، جرجی بچوک لېگ لوسی
شیرخړ،

جان فرتی لېه مان ئو کارگېی هاوسر کې کاری تېدا
دکردو بې هې تېقینوې ئامر کې و گيان لېدست ددات.
کاردکات، تاو کو بتوانت ووبېووی قورسایي ژيان بېتو و
تېزک لې نهام تېیکانی کېم کاتو و پاروې نانک بې

خزانہ بچوکے کی مسگربکات.

وللہ فسووس جان فرتیہ، لایان بے بے ری کارگے کو،
سرے ای نہ ہامے تی ہزاری و بے ہاوسری و لہ ئے ست گرتنی دوو
مندا و بے خوکردنیان. تووشی نہ ہامے تی تر دے بے و،
دووی ئے وی جاک جیرد دے وے دے خی ہزاری و زیانی
بقے زے وے و فریوی بدات و وک نہ چیرکی لاوازو بے دے سات
بیخاتے داوی خے و، جاک داوی ہاوسرگیری لے دے کات، بے مام
جان بے تی دے کاتے و ئے و بے ہاوسرے کی داو ہرگیر
دوای ئے و زیانی ہاوسرگیر پک نہ ہنڈے و دے ست بے رداری
دوو مندا کے نہ بے.

بے ئے و دے بے ہکاری لے دایکبونی قے کی زے لے دے و
دے روونیدا. لے ہمبے رجان.

جاک پیلانے کی نامرے فانه لے دڑی جان دادے ٹے، خاوی
کارگے کے "جیل لبر" دے کوڑت و ئے و کارے قے زے وے دے خاتے
ئے ستے ژان و دے بیخاتے داو و ادے ستی پلیسی دے کات، و جان
لے دادگادا بے یاری زیندانی ہتہ تایی بے دے بے وے کوے کے
جے رج لای خے شکی کاهینے کے "فلیکس لے ژید" جے دے ست و
کچے کے یشی لوسی لے دے لای ژانے کی شیردے رے،

ئیر لے زیندان پے وے ندی بے مندا کے کانپے و دے پچے ت و ہیج
ئاگایے کی لے یان نامے ت و ہیج لے بارے یانے و نازانے ت و
لے ناو چوار دیواری زینداند. بے ہے دایان لے مندا کے کانپے و
دیارنے مانی چارے نووسیان لے گے دے اوکے و خے م و فرمے سک و
ئازار بے ڈے زے خے کان بے دے کات.

ئے و ئے ژانے ہر چرکے یے کیان بے قے د سا کے درے ژے.

جاک جارودی دوای ئے و ہے موو شے بے نرخے کانپے کارگے کے دے دے ت
و،

ئیدی دے بے ت کے سے کی زے نگین و ساماندارو ئے وے ندے یر لے
نامرے قے و قے زتے وے زیانی خے کے وودے چے ت و دے واتے
ئے مریکاو ناوکے کی خے لے جاک جیردے و بے "پل ہرمان"
دے گے ت.

دوو مندا کے کی جان، و ہے روہا مندا کے کی جان لبرے خاوی
کارگے کے، بے ہے ئیفلاسی و نہ مانی ہیج شے کے و

دے یان نہ ہامے تی و ناخے شے دے چے ژن لے ژیانیدا تا گے ورے
دے بن، لے کے تایی چے کے کے دا، جان بے لوسی و جے رج شاد
دے بے وے و جاک گارودیش بے سزای کارے ہے فانه و قے زے وے کانپے
خے دے گات و کورد گوتے نی دے گات بے حے قے خے یی و دان بے
تاوانے کے کی خے دادے ت و دووی سے مانگ لے گرتووخانے و بے رگے

نہ گرتنی دہی زیندان کہ تایی بہ ژیا نی خی دہنت و کچہ کشی
توشی نہ خشیہ کی کوشندہ دہنت و دہمرت،
بہ و شوہ یہ کہ تایی بہ چہہ کی ہمانہ کہ دہنت و لہ کہ تایدہ
نوسہ ر دہ یہ و ہنت ہ و ہمان پہ ہہنت ہاستی ہہرچہ نہ بہ ماوہ یہ کی
زہریش بہنت بہ سہرو شوہن بکرہنت و ون بہنت، دواچار ہہر
ہاشکرا دہ بہنت و تہی تہرازو بہلار ہاستیدا دہ شکہنت و ہہر
ہاستی سہردہ کہ و ہنت.

.....

شہما ہ ہارہوانی

پہرستار . . سہلام عومہر

پہرستارہک
لہجیات فاکسین
خوہنی فریشتہی تہکردم
ژیا نی دامہ
بہدزی مردنی لہبردم.

★ ★ ★

فریشتہ یہک
فایرہسہکان باش دہناسہ
بہ یہ ہہمیشہ کراسی ژیان

بـتـنا فـکـی مـنـو
هـدـو اسـ.

تاعون دـو بوو مـری دـخوارد
کـرـنا مردنی دـژمارد
کاتـی من هات
فریشتـیـک لـوديو پردی ژیا نـو
وـکـخـر هـهـات.

پـرستارک
نا... ببوورن فریشتـیـکـی بـلانـ
لـخوـنمدا دـت و دـچـ و
دـمی کردـت هـلانـ.

سا ټکر کردن . ک نعان مدحت

بـزـ هاو (بـقسـ) ټکادیمیـکانـی زانکـی گـرمیا نم

ټـو خـرمانـ نائارامی و ئازار پـ گـیا ندنا نـی
بـ مـبـست قـا پـ چـکردن و
بـند بـ دـستدانم
وا لـسـر مـزی پشووی هاوینا
راخستوو و

سـرقاـی پـداچوونـو و
سا ټکر دنی ټـندام هـوکراوـکان و
لـبور دنی یـکجارکـی و
رـکـختنی سـرلـنوـی پـزـی پـیـو و
پـیو نـدیـ مـیـکـا نم...
ټـوانـی هـرس کران
درـژایـی زـرا بیان پـانـد و
توان و

شوـن پـشيان سـایـو
وانـی هـرس نـکراون

بـ بـ زـ یـ
بـ ما ندو و بوون
وـ کـ خـ کا وـ ژـ کـ رـ دـ نـی سـ بـ رـ هـ رـ
بـ دو و مـ وـ نـ

چـ نـ دـ مـ هـ وـ دـ ا فـ ا نـ وـ سـ کـ ی سـ و قـ رـ ا تـ یـ ا ن بـ هـ کـ مـ
بـ ئـ وـ ا نـ ی لـ ئـ ژـ یـ شـ دـ ا
غـ رـ قـ ی کـ وـ لـ رـ شـ و گـ ا رـ ی کـ لـ ا رـ ن
چـ یـ تـ ر دـ سـ تـ بـ ر دـ ا رـ ی تـ ر و سـ کـ نـ بـ ن
تـ نـ ا نـ ت لـ ئـ سـ شـ پـ ا مـ وـ
بـ سـ رـ پـ یـ شـ بـ لـ سـ ر دـ ا نـ تـ a ن پـ نـ بـ تـ وـ
بـ مـ چـ ی لـ ئـ ئـ ا گـ ر بـ سـ تـ ی بـ هـ و دـ ی ژـ ی ن و مـ ر گـ
کـ جـ گـ لـ چـ a وـ وـ a نـ ی و خـ مـ...
هـ یـ چـ یـ تـ ر یـ a ن لـ نـ a کـ وـ تـ وـ

بـ کـ سـ جـ ر یـ وـ ی ئـ سـ تـ لـ R دـ خـ وـ نـ رـ تـ وـ
خـ و د ی لـ نـ وـ ی ئـ a سـ مـ a ن بـ تـ
کـ Sـ دـ تـ وـ a نـ شـ a بـ a دـ R بـ nـ
خـ ی لـ تـ o خـ مـ ی پـ پـ o وـ L کـ و تـ بـ ی و
فـ R هـ Fـ یـ nـ Bـ Tـ .
تـ یـ ر ی تـ a لـ a وـ a نـ وـ ی
L قـ o ر گـ ی زـ a وـ ئـ a رـ a Sـ Tـ kـ rـ a و
nـ a خـ ی شـ a خـ ی چـ o وـ n هـ gـ o R د ی پـ nـ a پـ kـ R
L Bـ Tـ a ی هـ وـ a dـ a هـ R Bـ nـ Zـ kـ ی Bـ R dـ Bـ Tـ wـ

مـ R دـ n قـ T Bـ ئـ Zـ mـ o وـ nـ a Tـ nـ Pـ یـ o
هـ R Bـ یـ Zـ یـ nـ dـ o وـ L Lـ Mـ r d و و Bـ گـ یـ a Nـ Tـ Rـ kـ a n
Lـ Bـ hـ a kـ a nـ mـ Bـ dـ R و
Lـ یـ a dـ gـ a R یـ kـ a nـ mـ a
و ن و
Zـ nـ .

ئـ و خـ R mـ a nـ nـ a ئـ a R a mـ ی و ئـ a ز a R پـ gـ یـ a nـ dـ nـ a نـ ی
Bـ Mـ Bـ Sـ T قـ a Pـ چـ kـ R دـ n و
کـ Sـ a یـ Tـ ی Bـ dـ Sـ Tـ dـ a nـ mـ
و a Lـ Sـ R مـ Zـ ی Pـ Sـ hـ o و ی هـ a و یـ nـ a
Rـ a Xـ Sـ Tـ o و
Sـ R qـ a ی Pـ dـ a چـ o وـ nـ و و

سا ٲٲژکردنی ئ ٲٲندام ٲ ٲٲوکراو ٲٲکان و
 ر ٲٲکخستنی س ٲٲرل ٲٲنوی ٲٲز ٲٲی ٲٲو و
 ل ٲٲبوردن و
 ٲٲیو ٲٲندی ٲٲمر ٲٲیی ٲٲکا نمم
 ٲٲیو ٲٲندی ٲٲمر ٲٲیی ٲٲکان . .

فیلمی سینما می "ڈراموں" ل
دراہنا نی "شوکات ڈرامین
کورکی" نامادی نمایش کردنی

فیلمی سینمایی "The Exam" زمونی دهره نانی سینماکاری کورد
 "شوکات مین کورکی" نامادی نمایش کردنه.

فیلمی سینمایی "ئۆزموون" بۆره‌می کومپانیای "میتوس فیلم" له شاری بۆلین وڵاتی ئه‌مانیا و کومپانیای "مستی فیلم" له شاری سله‌مانی؛ بۆ پاڤیشتی و زارڤتی روشنبیری و لاوانی حکوومه‌تی هه‌رێمی کوردستان له وێرزێ پاییزی ساڵی 2019 له شاری سله‌مانی و ئه‌نگیرا و ستافیکی پیشه‌گه‌ر له سینه‌ماکارانی هه‌رێمی کوردستان، ئه‌ژمه‌ناتی کوردستان و باکووری کوردستان و هه‌روه‌ها وڵاتی ئه‌مانیا تیا دا بۆ سه‌رکه‌وتووێ و بۆ شه‌داریه‌یان کردوو.

لە فیلمی سینەمای "ئەزموون"دا کەمەمەک ئۆکتەری بەئەوموونی ھەرەمی کوردستان لەگەڵ چەندین ئۆکتەری گەنجی کوردستان، تیایدا ئۆیان بینیو، لەوانە: ئاقان جەمە، فانیسا سالار، حوسەن حەسەن، شوان عەتووف، ھوشیار زەمە، نەروەیی، نیگار عەسمان، کاوێ قادر، عادێ عەبدوالحەمان، حەمە شەید ھەرەس، یانا توانا، سەلاق حەمە غەریب، زەریا سامی، دیدار غەریب، بەھار مەعروفی، ژیر فەریدوون، ئومەد زەندی، مەستان مەریوان و ...

"ئەزموون" چوارەمین فیلمی بەندی سینەمای "شەوکەت ئەمین کورکی"، دوای "پەنەوێ" لە غوبار"، "شۆنەک بە یاری" و "بەرەو یەدەکانی سەر بەرد" کە بەم بەرھەمە سینەمایانە لە فەستیفاڵ گرینگەکانی فیلم لە ئاستی جیھاندا بەشداری کردوو و کەمەمەک خۆیاتی بەرچاوی بە سینەمای کوردستان بەدەستھێناو.

ستافی ئامادەکردنی فیلمی سینەمای "ئەزموون" بریتین لە:
 دەرھێنەر: شەوکەت ئەمین کورکی، نووسەرانی ھاوبەشی سیناری: شەوکەت ئەمین کورکی و محەممەد زازا گەوھەری، بەرھەمی ھاوبەش: فوئاد جەلال، بەرپرسی بەرھەم: لیا دریسچەر Lea Drescher، بەرھەمەبەر و وێنەگرتن: ئەدیب سوبحانی، بەرھەمەبەر: عادێ عەبدوالحەمان، مونتاز: ئیبا ھەیم سەعیدی، موزیک: مەحمود بەرازی، دیزاینی بەرھەم: جەلال ساعیدپەنا، بەرپرسی سەحنە: بەکر فەرەج، دەرھێنەر: شەھرام ئەحمەدی، دەرھێنەر: چاگلەر یەشیلای Çağlar Yeşilay، مکیاج: کارینا ئەفدەکیموفا Karina Evdokimova، دیزاینی جلووبەرگ: کاتارینا نەستەووا Katharina Nesterowa، یاریدەدەری دەرھێنەر: ئافەستا قادر، مۆنشی سەحنە: سروێ عەلی وەھسی، وێنەگری پشت سەحنە: لیزا گول Lise Goll، ووناکی: مستەفا سادقی، یاریدەدەری بەرھەمەبەر و وێنەگرتن: ھادی مەنووجەھەرپەنا، یاریدەدەری دەرھێنەر: ھەوا شەو، یاریدەدەری کامەرا: بەن زەنگەنە، ئامان سەیدی، ژەن کامیل، ھەمن دەریا، سەرپرەشتی دوای قەناغی و وێنەگرتن Post-Production: سینان یەسەف ئەمە Sinan Yusufoglu، دیکتەر: سەلاح ساعیدپەنا، ئاواژکاری پەرۆردەر: مەریوان عومەر، یاریدەدەری بەرھەم: وارمان سەعید، تارق توفیق قادر، میھرەبان عەبدولە، بەرھەمەبەر: ئاگەیانە گشتی: مەنسور جیھانی و مەنووجەھەر جیھانی، بەرھەمەبەر: مەمەد ئۆکتاش، بەرھەمی ساڵی 2021.

بەرھەمەبەرانی ئاگەیانە گشتی فیلمی سینەمای "ئەزموون".

نامی. . گشاو جاف

شانہ کی لک نہ ترازاوین من و شو
من بہ عیشقی ئو ئاوس
شو بہ دیداری شو بہ نگ ئاوس
تہنہائی بہ سہمفہ نیای بہدنگی ئاوس
چ ناوازیہ جادووییہ
لہ پریاسکھی نہ بوون دا ہہرسک کہ کردنہو
بوخچی ہہر کچہ
ہہر ژنہ ژنہ
ہہر بہوژنہ بہوژنہ
لہ کہتای بیردہزہ دا
بہ من و شو و تہ نیایی بہکسانہ
منہکی دووگیان بہ ئشق
سیناخ بہ بہدنگی
دہ بہتہ بہرد دہ
دہ بہتہ قاہ بوون بہدنگی
بہسہ بہ وتنی سترانہ دہ کوتہی عشق
بہ سواری ئہسپی ئہفسووناوی گہیشتن فریادہس
سہرگہردان بہدوای مہحبووبہ کہیدا مہیدان
مہیدان تا دادہینی کراسی ہہش پہلکہزہینہ
دووگیا نی شہش پہکہوہ بوون
فہمہکی زہر ناسکہ بہیانی
چ سہکووچکہ کیہ ناوازیہ گہردوون
کہسہ ہہہ ہہر چوار وہرزہی بہجہرہ ئاہوگہہکراوہ تہمہن
شانہی ژیان بہتہ تہختہیک نمایش
چ جوانہ بارانہکی مہر لہ سہر شہونمی دہ.

دہروازہ 2

19/05/2021

گشاوہ جاف